

Cinsel istismar mağduru çocuklarda olayın ortaya çıkış süresini etkileyen faktörler

Factors related to disclosure time in sexually abused children

 Mustafa Kabul¹,
0000-0002-8306-9868

 Alperen Bıkmazer²
0000-0001-8219-8185

Bursa Regional Office, Council of Forensic Medicine, Bursa, Türkiye
Department of Child and Adolescent Psychiatry, Faculty of Medicine, Istanbul Medeniyet University, Istanbul, Türkiye

Corresponding author: Mustafa Kabul
Adli Tıp Kurumu Bursa Grup Başkanlığı, Üçevler mahallesi Esra sokak No:4 Nilüfer, 16120, Bursa, Türkiye
E-mail: drmustafakabul@gmail.com

Cite as: Kabul M, Bıkmazer A. Factors related to disclosure time in sexually abused children. J For Med 2022;36(2):74-78.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to investigate the factors affecting the disclosure time of child sexual abuse cases.

Methods: This study was designed retrospectively and the reports of child sexual abuse cases evaluated between January 1, 2018 and December 31, 2019 were examined.

Results: 75% of the cases were girls. The mean age of the victims at the time they were abused was found to be 12.5±3.5. 68.9% of crime was committed in the city. There is no Intellectual Disability in 81.5% of the victims. 51.4% of the victims disclosed the abuse after at least 6 months. It was determined that the disclosure period was longer in girls, preschool children and children without intellectual disability ($p<0.001$; $p<0.001$; $p<0.05$, respectively).

Conclusion: In our country standardization of child sexual abuse prevention programs, increasing the rate of implementation, ensuring the evaluation and providing follow-up, raising awareness of professional occupational groups, especially students, teachers and health workers can be effective in early detection of sexual abuse and other types of abuse and in accelerating the next steps to be taken.

Keywords: Child, Sexual Abuse, Disclosure Delay, Intellectual Disability

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada çocuk cinsel istismar olgularının ortaya çıkış süresini etkileyen faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntemler: Bu çalışma retrospektif olarak tasarlanmış olup 1 Ocak 2018 ile 31 Aralık 2019 tarihleri arasında değerlendirilen çocuk cinsel istismar vakalarına ait raporlar incelenmiştir.

Bulgular: Olguların; %75'i kızdı. Mağdurların istismara maruz kaldıkları tarihteki ortalama yaşı 12,5±3,5 bulunmuştur. Eylemlerin %68,9'u kentte meydana gelmiştir. Mağdurların %81,5'inde Zihinsel Yetersizlik yoktur. Mağdurların %51,4'ü üzerinden en az 6 ay geçtikten sonra olayı açıklamıştır. Kızlarda, okul öncesi dönem çocuklarında ve zihinsel yetersizliği olmayan çocuklarda olayın ortaya çıkma süresinin daha uzun olduğu saptanmıştır (sırasıyla $p<0,001$; $p<0,001$; $p<0,05$).

Sonuç: Ülkemizde çocuğun cinsel istismarını önleme programlarına standardizasyon kazandırılması, uygulama oranlarının artırılması, değerlendirme ve takibin sağlanması ile birlikte başta öğrenciler, öğretmenler ve sağlık görevlileri olmak üzere profesyonel meslek gruplarının farkındalığı artırmak cinsel istismar ve diğer istismar türlerini erken saptama ve atılacak sonraki adımları hızlandırma konusunda etkili olabilir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, cinsel istismar; ifşanın gecikmesi, zihinsel yetersizlik

GİRİŞ

Çocuk cinsel istismarı, çocuğun tam olarak kavrayamadığı, bilgilendirilmiş rıza veremediği veya gelişimsel olarak hazırlıklı olmadığı veya çocuğun yasalarını veya sosyal tabularını ihlal eden cinsel faaliyete dahil olması durumudur (1). Cinsel istismar, etkileri, sıklığı ve içeriği nedeniyle çocuğun duygusal ve sosyal sağlığını etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunu olmakla birlikte, karmaşık nedenleri ve trajik sonuçları olan, tıbbi, hukuki, gelişimsel ve psiko-sosyal kapsamlı ciddi bir sorundur (2). Cinsel istismar; tekrarlanma eğilimindedir ve bu sebeple istismarın ortaya çıkarılması ve hızlı müdahale çok önemlidir (3). Cinsel istismar sıkça karşılaşılan ve bazen uzun yıllar sürebilen bir durum olmakla birlikte sıklıkla gizli kalmaktadır. Vakaların yalnızca %15'inin bildirildiği düşünülmektedir (4). Bildirim oranının bu denli düşük olması, mücadele edilecek uzun ve zorlu bir yol

olduğu konusunda dikkat çekicidir. Cinsel istismara uğrayan çocukların, çoğu kez bu durumu sakladıkları, birçok çocuğun ise istismar olayını yetişkinliğe kadar açıklamadığı, bu oranın %60-70 seviyelerine ulaşabildiği yapılan çalışmalarda gösterilmiştir (3). Çocuk cinsel istismarının ortaya çıkışı ve anlaşılmasının uzun sürmesini açıklayan çeşitli faktörler belirtilmiştir. Çocuk cinsel istismarının etkileri değişkenlik göstermekle birlikte çocukların yarısı asemptomatik iken ve diğerlerinin ciddi ve uzun süreli sonuçları olabilir (5). İstismara uğrayan çocukların çoğu durumlarını açıklayamayacak kadar korkmuş, utanmış ve kafası karışmış durumdadır (6). İfşa etmedeki zorluklar, korku, destek eksikliği, istismarı anlayamama ve utanç dahil olmak üzere istismarı bildirirken karşılaşılan engellerden kaynaklanmaktadır (7). Aynı zamanda, cinsel istismara ilişkin genellikle çok az fiziksel kanıt olduğu için, müdahale şansı büyük ölçüde çocukların

ifşasına bağlıdır (8). Bu ve benzeri sebeplerle cinsel istismar olayı çoğunlukla olayın meydana gelmesinden hemen sonra değil belirli bir süre geçtikten sonra ortaya çıkar (9).

Çalışmamızın amacı cinsel istismar mağduru çocuklarda olayın ortaya çıkış süresini etkileyen faktörleri açıklamaya çalışmaktır. Çalışmamızın ikinci amacı ise çocuklardaki zeka düzeyinin olayın ortaya çıkma süresine etkisini araştırmaktır.

MATERYAL VE METOD

Bu çalışma retrospektif tasarlanmış olup 1 Ocak 2018 ile 31 Aralık 2019 tarihleri arasındaki 2 yıllık zaman dilimi içerisinde haklarında mütalaa düzenlenmiş çocuğun nitelikli cinsel istismarı vakalarına ait raporların incelenmesi sonucunda hazırlanmıştır. Hakkında rapor düzenlenen mağdur ile ilgili olarak; cinsiyeti, zeka düzeyi, olay tarihindeki yaşı, sanık ile yakınlık (akrabalık, erkek arkadaş v.s.) durumu, maruz kalınan cinsel eylemin süresi ve sayısı, maruz kalınan cinsel eylemin ilk kez meydana geldiği tarih ile ortaya çıktığı tarih arasındaki zaman, olayla ilgili olarak da olayın meydana geldiği yer (kır/kent ayrımı) ve nasıl ortaya çıktığı yönünden değerlendirilmiştir. Mağdurların yaş dağılımı, okul öncesi dönem (0-6 yaş), okul dönemi (6-12 yaş), erken ergenlik dönemi (12-15 yaş) ve orta ergenlik dönemi (15-18 yaş) olarak gruplandırılmıştır. Çalışma protokolü Adli Tıp Kurumu Bilimsel Araştırma Komitesi tarafından onaylandı (Onay numarası 2019/1026).

İstatistiksel analizler için IBM SPSS 26 kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Ortalama, medyan, frekans) kullanıldı. Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ise Pearson Chi-Square, Fisher's Exact testleri kullanılmıştır. Sayısal verilerin karşılaştırılmasında T-testi ve Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Tüm analizlerin sonuçları değerlendirilirken anlamlılık

$p < 0,05$ düzeyinde kabul edilmiştir.

BULGULAR

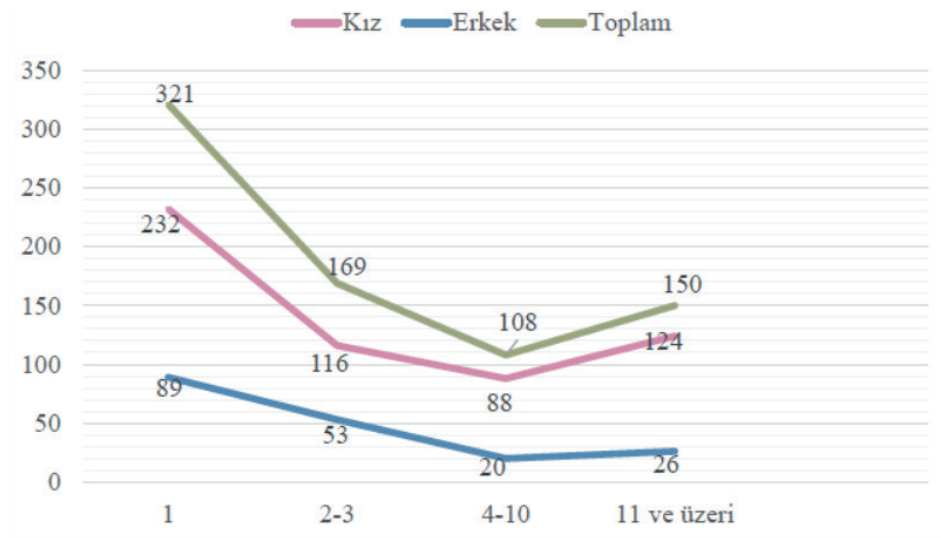
Çalışmamızda; 1 Ocak 2018-31 Aralık 2019 tarihleri arasında mütalaa düzenlenen toplam 748 çocuğun nitelikli cinsel istismarı vakası incelenmiştir. Sosyodemografik değişkenler Tablo 1'de belirtilmiştir. Eylem süresi 2 yıl ve üzeri olanların oranı kızlarda %18,3'tür ve erkeklerden (%9,6) anlamlı derecede yüksektir ($p < 0,05$).

Mağdurların %18,5'inde ($n=135$) zihinsel yetersizlik mevcuttur. Erkek mağdurlarda ZY oranı %31,7'dir ve kız mağdurlar arasındaki zihinsel yetersizlik oranından (%14,4) yüksektir ($p < 0,001$).

Eylem sayısı ve cinsiyet ilişkisi şekil 1'de gösterilmiştir. 10'un üzerinde eyleme maruz kalan kızların oranı erkeklerle karşılaştırıldığında anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$).

Eylemin meydana geldiği gün ortaya çıktığı durumlarda ortaya çıkma süresi 0 gün olarak kabul edilmiştir. Eylemin ortaya çıkma süre ortalaması $791,26 \pm 1197,7$ gün bulunmuştur. Vakaların yarısından fazlasında olayın ortaya çıkışı ile eylemin gerçekleştiği zaman arasında 6 aydan fazla süre vardır. Eylemin ortaya çıkma süreleri Tablo 2'de belirtilmiştir.

Kızlarda olayın ortaya çıkma süresi $884,8 \pm 1260,9$ gündür ve erkeklerde olayın ortaya çıkma süresinden ($511,4 \pm 933,4$) yüksektir ($p < 0,001$). Okul öncesi çocuklarda olayın ortaya çıkış süresi 2021 ± 1958 gün olup diğer yaş gruplarındakilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir ($p < 0,001$). ZY olmayan mağdurlarda olayın ortaya çıkma süresi $901,1 \pm 1197,3$ gün olup ZY olan mağdurlarda olayın ortaya çıkma süresinden ($346,8 \pm 1195,5$) uzundur ($p < 0,05$). Olayın meydana geldiği yer ile olayın ortaya çıkma süresi ilişkisine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Şekil 1: Eylem sayısı ve cinsiyet ilişkisi

Tablo1: Çalışma örnekleminin sosyodemografik değişkenleri

		n (%)	ort±ss
Cinsiyet	Kız	561 (75)	
	Erkek	187 (25)	
Olay sırasındaki yaş (yıl)	Tüm		12,5±3,5
	Kız		12,7±3,5
	Erkek		11,9±3,5
Yaş Dağılımı	0-6	57 (7,6)	
	6-12	232 (31)	
	12-15	208 (27,8)	
	15-18	251 (33,6)	
Yakınlık	Baba/üvey baba	78 (10,4)	
	Abi/ üvey abi	38 (5,1)	
	Diğer akraba	134 (17,9)	
	Erkek arkadaş/arkadaş	229 (30,7)	
	Diğer	265 (35,5)	
Eylem Süresi	0-365 gün	583 (77,9)	
	366-730 gün	44 (5,9)	
	≥731 gün	121 (16,2)	
Eylem yeri	Kır	233 (31,1)	
	Kent	515 (68,9)	
Ortaya Çıkış Şekli	Aile bireyleri	350 (46,8)	
	Öğretmen	108 (14,4)	
	Kolluk	90 (12)	
	Sağlık Kuruluşu	30 (4)	
	Bilgi yok	170 (23,8)	

Tablo 2: Eylemin ortaya çıkma süreleri

	n(%)
İlk 48 saat	120 (16)
48 saat – 2 hafta	51 (6,8)
2 hafta – 1 ay	44 (5,8)
1 – 6 ay	146 (19,5)
> 6 ay	385 (51,4)

TARTIŞMA

Çalışmamızda cinsel istismara uğramış çocuklarda olayın ortaya çıkış süresini etkileyen faktörler incelenmiş ve kız olmanın, okul öncesi dönemde istismara uğramış olmanın ve herhangi bir zihinsel yetersizliğin olmayışının olayın ortaya çıkış süresini uzattığı bulunmuştur.

Çalışmamızda vakaların önemli kısmını kız çocukları oluşturmaktadır. Gerek dünyada gerekse ülkemizde yapılan çalışmalar kızlardaki cinsel istismar prevalansının erkeklerden daha fazla olduğunu belirtmiştir (10, 11). Cinsel istismara uğramış

çocuklarda yaş ortalaması değişken olmakla birlikte çalışmalar genellikle yaş ortalamasını 9 ile 13 arasında göstermektedir. Çalışmamızda yaş ortalaması 12,5 olarak bulunmuş olup okul öncesi dönemde cinsel istismara uğramış çocukların oranı düşük bulunmuştur (12-14). Bunun açıklaması olarak çalışmamız toplum örnekleminde ziyade adli örneklemini temsil etmektedir. Okul öncesi dönem çocukları maruz kaldıkları eylemi anlamlandırmakta ve ifade etmekte zorluk yaşamakta bundan dolayı olayın ortaya çıkması ve adli makamlara yansımaları uzun zaman almakta bazen de adli makamlara yansımamaktadır. Dolayısıyla adli makamlara yansıyan olgular arasında okul öncesi dönem çocukları oranının az olması beklenen bir durumdur.

İstismarcılar genellikle bir aile üyesi, akraba, öğretmen, bebek bakıcısı, güven duyulan bir arkadaş, tanıdık-bildik bir kişi ya da çocukla düzenli ilişki kuran kişi ya da bir yabancı olabilir. Literatür incelendiğinde çocuk cinsel istismar şüphelileri genelde tanıdık bireylerden oluşmaktadır (15-17) Çalışmamızda da benzer sonuçlar çıkmakla birlikte şüpheliler arasında arkadaş, erkek arkadaş oranı ön plana çıkmakta iken akraba

oranı daha düşük çıkmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi çalışmamız adli örnekleme temsil etmektedir ve yabancılar ve erkek arkadaşlar tarafından uygulanan cinsel istismarın akrabalar tarafından uygulanana göre bildirim oranı daha olasıdır.

Wallis ve Woodworth'un çalışmasında olayın ortaya çıkma süre ortalaması 1229 gün olarak bulunduğu ve mağdurların %23'ünün eylemi bir gün içinde ifşa ettiği bildirilmiştir (18). Eylemin son gerçekleştiği tarih sonrası ilk 48 saat içerisinde olayı ifşa eden mağdurların oranı %42, 2 gün sonrası ile 2 hafta arasında ifşa edenlerin oranı %17, 2 hafta sonrası ile 1 ay arasında ifşa edenlerin oranı %5, 1 ay sonrası ve 6 ay arasında ifşa edenlerin oranı %14, 6 aydan daha uzun süre sonra ifşa edenlerin oranı ise %15 bulunduğu bildirilmiştir (19). Çalışmamızda da eylemin ortaya çıkma süresi ortalama 2 yılın üzerindedir. Olguların yarısından fazlasında ortaya çıkma süresi 6 ay ve üzerinde bulunmuştur. Küçük yaş, kız cinsiyet ve zihinsel yetersizliğin bulunmaması ortaya çıkış süresini uzatan faktörler olarak göze çarpmaktadır. Bir toplumda yerleşmiş kültürel normlar çocuğun cinsel istismarı olayının çocuk tarafından açıklanmasını ya da çocuğun etrafındaki bir yetişkin tarafından keşfedilmesini etkiler. Aynı şekilde mağdur çocuğun yaşı, cinsiyeti ve diğer etmenler de etkileyici faktörlerdir (20). Bazı toplumlarda, toplum üyelerinin çocuk cinsel istismarı mağdurlarına yönelik tutumu, çocukların cinsel istismarını açıklama isteğini engelleyebilir (21). Küçük yaş çocukların maruz kaldıkları eylemi anlaması ve anlamlandırması zaman almakta ve genelde ergenlik dönemi ile birlikte olayı ortaya çıkarma eğilimindedir. Kız çocuklarında ve zihinsel yetersizliği olmayan

çocuklarda olayın ortaya çıkma süresini uzatan faktörler toplum ve çevresi tarafından dışlanacağı ve suçlanacağı endişesinin olması, fiziksel delil genelde olmadığı için kendilerine inanılmayacağına dair düşüncelere sahip olması gibi faktörler olabilir. Bu süreci etkileyen ailevi, toplumsal, ekonomik, kültürel ve kişisel (eğitim, cinsellikle ilgili bilgi) faktörleri inceleyen çalışmalar daha net bilgiler sağlayacaktır.

Çalışmamızın bir takım kısıtlılıkları bulunmaktadır. Çalışmamız mahkemece adli psikiyatrik değerlendirme için yönlendirilen çocukları içermekte olup toplum örneklemini yansıtmamaktadır. Aynı zamanda yargılama sürecindeki çocuklarda geçmişe yönelik alınan bilgileri hatırlamak ve doğru bilgi vermekle ilgili güçlükler de olabilmektedir. Çalışmamızın retrospektif bir çalışma olması, raporlar üzerinden analizlerin yapılması verilerin toplanması ortaya çıkma sürecini etkileyen faktörlere yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma olanağımızı kısıtlamıştır.

Sonuç olarak, olayın ortaya çıkması çocukların açığa çıkarmasına bağlıdır ve çocukların açığa çıkarmasını kolaylaştıracak faktörler üzerine yoğunlaşılmalıdır. Bununla birlikte çocuklar cinsel istismarı açıkladıkları andan itibaren hem psikososyal rehabilitasyon hem de yargılama süreci ile ilgili uygulanması gereken kuralların sistemli bir şekilde uygulanması ortaya çıkarma konusunda cesaretlendireceği gibi istismarla mücadele konusunda da katkı sunacaktır. Aynı zamanda eğitim programlarının, çocuklara cinsel istismar riskini tespit etme ve bunlardan kaçınma, yardım isteme ve istismarı bildirme becerilerini kazandırma konusunda anahtar rolü vardır.

Finans: Bu çalışma için hiç bir kurum veya kuruluşun finansal destek alımamıştır.

Çıkar çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Etik: Çalışma protokolü Adli Tıp Kurumu Bilimsel Araştırma Komitesi tarafından onaylanmış (Onay numarası 2019/1026) ve Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülmüştür.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. World Health Organization. 2006;
2. Johnson CF. Child sexual abuse. The lancet, 2004; 364(9432):462-70.
3. Smith DW, Letourneau EJ, Saunders BE, Kilpatrick DG, Resnick HS, Best CL. Delay in disclosure of childhood rape: Results from a national survey. Child abuse & neglect, 2000; 24(2):273-87.
4. Yates A. Sexual abuse of children. In: Wiener J eds. Textbook of Child and Adolescent Psychiatry. Washington. 1997: 699-709.
5. Kendall-Tackett KA, Williams LM, Finkelhor D. Impact of sexual abuse on children: a review and synthesis of recent empirical studies. Psychological bulletin, 1993;113(1): 164-80.
6. Schönbacher V, Maier T, Mohler-Kuo M, Schnyder U, Landolt MA. Disclosure of child sexual abuse by adolescents: A qualitative in-depth study. Journal of interpersonal violence, 2012;27(17):3486-513.
7. Lemaigre C, Taylor EP, Gittoes C. Barriers and facilitators to disclosing sexual abuse in childhood and adolescence: A systematic review. Child Abuse & Neglect, 2017;70: 39-52.
8. Bussey K, Grimbeck EJ. Disclosure processes: Issues for child sexual abuse victims. In: Rotenberg KJ eds. Disclosure Processes in Children and Adolescents. Cambridge University Press. 1995:166-203.
9. Gilbert R, Widom CS, Browne K, Fergusson D, Webb E, Janson S. Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. The lancet, 2009; 373(9657): 68-81.

10. Pereda N, Guilera G, Forns M, Gomez-Benito J. The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis. *Clinical psychology review*, 2009;29(4): 328-38.
11. Ayraler Taner H, Çetin FH, Işık Y, İşeri E. Psychopathology in abused children and adolescents and related risk factors [In Turkish]. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2015;16(4):294-301.
12. Baytunca MB, Ata E, Ozbaran B, Kaya A, Kose S, Aktas EO, Aydın R, Guney S, Yuncu Z, Erermis S, Bildik T, Aydın C. Childhood sexual abuse and supportive factors. *Pediatrics international*, 2017;59(1):10-5.
13. Schaeffer P, Leventhal JM, Asnes AG. Children's disclosures of sexual abuse: Learning from direct inquiry. *Child abuse & neglect*, 2011;35(5):343-52.
14. Işık Ü, Aktepe E, Şimşek F, Akyıldız A, Yıldız A. Sociodemographic, Clinical and Family Characteristics of Victims of Sexual Abuse in a University Hospital in Isparta Province: 2014-2018 Data [In Turkish]. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2019;10(1):53-7.
15. Bahali K, Akçan R, Yolga Tahiroğlu A, Avcı A. Child sexual abuse: seven years in practice. *Journal of forensic sciences*, 2010;55(3):633-6.
16. Modelli ME, Galvão MF, Pratesi R. Child sexual abuse. *Forensic science international*, 2012; 217(1-3):1-4.
17. McElvaney R, Moore K, O'Reilly K, Turner R, Walsh B, Guerin S. Child sexual abuse disclosures: Does age make a difference? *Child abuse & neglect*, 2020;99:104121.
18. Wallis CR, Woodworth M. Non-offending caregiver support in cases of child sexual abuse: An examination of the impact of support on formal disclosures. *Child abuse & neglect*, 2021;113:104929.
19. Goodman-Brown TB, Edelstein RS, Goodman GS, Jones DPH, Gordon DS. Why children tell: A model of children's disclosure of sexual abuse. *Child abuse & neglect*, 2003;27(5): 525-40.
20. Fontes LA, Plummer C. Cultural issues in disclosures of child sexual abuse. *Journal of child sexual abuse*, 2010;19(5):491-518.
21. Tetteh PM, Markwe U. Situating the notion of "gbekefɔns" in the discourse of child sexual abuse among the Ga in Accra, Ghana. *Journal of child sexual abuse*, 2018;27(5):510-22.